МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

КРАЇНОЗНАВСТВО

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

освітньо-професійна програма Міжнародні економічні відносини
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
галузь знань 29 Міжнародні відносини
освітній ступінь бакалавр

факультет економіки та менеджменту

Полтава
2019 рік

Розробник навчальної програми «Країнознавство» для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Міжнародні економічні відносини спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини Волкова Н.В., ст. викладач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, к.е.н.

Обговорено та рекомендовано до затвердження науково-методичною радою спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

«3» вересня 2019 року, протокол № 1

Голова науково-методичної ради спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

_____ Л.М. Демиденко

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Країнознавство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні відомості про регіони світу і окремі країни, короткі історичні відомості про розвиток регіонів і окремих держав, характеристика соціально-економічного становища відповідних регіонів світу.

Міждисциплінарні зв'язки: обов'язкова дисципліна професійної підготовки, тісно пов'язана з дисциплінами: «Історія», «Правознавство», «Філософія», «Соціологія».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета вивчення навчальної дисципліни** «Країнознавство» полягає у формуванні у здобувачів уявлень та знань про історичне, політичне, економічне, суспільно-культурне становище провідних країн світового співтовариства через комплексне, широке за своїм змістом, вивчення окремих країн шляхом систематизації та узагальнення різнорідних даних про їх природу, населення, політичну систему, господарство, соціальну сферу, культуру тощо.

1.2 **Основні завдання** вивчення дисципліни «Країнознавство»: формування глибоких і систематичних знань про соціально-економічні ситуації в країнах світу і форми державного управління економікою; ознайомлення з природно-ресурсним, виробничим потенціалом, спеціалізацією виробництв різних держав.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні компетентності

загальні:

– здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, генерувати нові ідеї.

– здатність працювати в міжнародному середовищі з урахуванням його мультикультурності.

– здатність діяти соціально відповідально на основі етичних принципів, прагнення до збереження довкілля.

фахові:

– розуміння основних особливостей сучасної світової та національної економіки, інституціональної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

– уміння застосовувати знання про розміщення і тенденції розвитку країн світу.

– здатність визначати джерела та проводити пошук, накопичення і аналіз географічної інформації стосовно елементів туристичного потенціалу території, існуючих і планованих рекреаційних систем.

1.4. Програмні результати навчання:

−демонструвати знання основних понять і категорій теорії міжнародних відносин, розуміння еволюції міжнародних відносин, історії світової та української дипломатії.

−оцінювати події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 105 годин/ 3,5 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Країнознавство як наука

Сутність країнознавства як науки. Країна - основний об'єкт досліджень суспільних наук. Комплексність у розумінні об'єкту країнознавчого дослідження. Основні об'єкти країнознавчих досліджень: окремі держави, історико-географічні та адміністративно-політичні області й регіони, фізико-географічні країни, субрегіональні утворення країн, транскордонні економічні об'єднання тощо. Предмет країнознавчого дослідження. Основні предметні галузі наукового країнознавства. Територіальні особливості та закономірності просторового розвитку досліджуваних об'єктів як головний предмет країнознавства. Феномен країни як складного географічного, історичного, соціально-політичного, суспільно-економічного та культурно-етнографічного організму. Країна, держава, суспільство - спорідненість і відмінність понять. Структура країнознавства як науки: загальне теоретичне, галузеве та регіональне країнознавство. Описове та інформаційно-довідкове країнознавство. Проблемно-прогностичне країнознавство. Основні функції країнознавства як окремого наукового напряму: гносеологічна, історична, прогностична, методологічна, науково-дослідницька, культурно-пізнавальна, світоглядна, інформаційна, управлінська, освітня, виховна та ін. Актуальність вивчення країн у сучасних політичних та економічних умовах. Принципи знань про країну (державу). Різноманітність підходів до країнознавства. Актуальність країнознавчих досліджень кінця XX - поч. XXI ст. Глобальний характер суспільно-політичних перетворень і головні завдання наукового країнознавства. Основні проблеми країнознавства. Основні завдання та мета країнознавчих досліджень сьогодення.

Тема 2. Класифікація країн світу

Типологія і класифікація у країнознавстві. Застосування порівняльного метода. Основні правила класифікації та типології країн світу. Типології країн світу за кількісними і якісними ознаками, за ознакою конкурентоспроможності, за загальним рівнем розвитку та наближенням до інформаційного суспільства. Світосистемний підхід у країнознавстві. Цивілізаційний підхід у країнознавстві. Класифікаційні підходи та схеми географічних світів у сучасному країнознавстві. Історико-географічні регіони світу. Цивілізаційні регіони світу. Етно-культурні регіони світу. Духовно-релігійні регіони світу. Політична карта світу, етапи її

формування та сучасна загальна характеристика. Держава і країна, їх класифікації за формою правління та адміністративно-територіального устрою. Міжнародні організації та їх класифікації.

Тема 3. Регіональний розподіл світу

Сучасні типологічні схеми країн світу. Основні критерії регіоналізації світового політичного простору. Суперечності географічного та політологічного підходів. Схеми регіоналізації країн світу. Регіоналізація Європи. Принципи і значення районування країни. Значення та функції районування країни. Сутність та основні принципи районування країни: фізико-географічний, історико-географічний, соціально-економічний, політико-географічний, етнографічний, військовий, церковний, виборчий та ін. Розмаїтість підходів до районування: статистично-морфометричний, історичний, функціональних ядер та ін. Специфіка вивчення територіальної політики держави. Проблеми країнознавчого дослідження районування і політико-територіального устрою держави. Дослідження повноважень регіонів та їх участі у міжнародній діяльності, транскордонне співробітництво.

Тема 4. Історія, економіка, політичний устрій країн Європи

Цивілізаційна характеристика регіону. Історичне минуле країн регіону. Виникнення державності в країнах регіону та її еволюція в XX - на початку XXI ст. Географія, населення, природно-ресурсний потенціал країн регіону. Структура господарства в країнах регіону. Економіка та інтеграційні процеси в регіоні. Зовнішньоекономічні зв'язки країн регіону. Конституційний лад у державах регіону. Політичні режими. Партійно-політичні системи в країнах регіону. Політичне лідерство. Політичні та соціально-політичні процеси в країнах регіону наприкінці XX - на початку XXI ст. Соціальні, етнічні, конфесійні проблеми країн регіону. Геополітичне розташування та зовнішньополітичні орієнтири країн регіону. Зв'язки країн регіону з Україною. Особливості країнознавчих характеристик та сучасного внутрішньополітичного життя країн Європи. Особливості внутрішньої й зовнішньої політики А.Меркель, Н.Саркозі, Д.Кемерона. Перехід країн Центрально-Східної Європи від тоталітаризму до демократії: спільне та відмінне. Збройні конфлікти на Балканах. Процеси європейської інтеграції. Функціонування міждержавних об'єднань (НАТО, Євросоюз), їх політика щодо України.

Тема 5. Історія, економіка, політичний устрій країн СНД

Цивілізаційна характеристика регіону. Історичне минуле країн регіону. Виникнення державності в країнах регіону та її еволюція в XX - на початку XXI ст. Географія, населення, природно-ресурсний потенціал країн регіону. Структура господарства в країнах регіону. Економіка та інтеграційні процеси в регіоні. Зовнішньоекономічні зв'язки країн регіону. Конституційний лад у державах регіону. Політичні режими. Партійно-політичні системи в країнах регіону. Політичне лідерство. Політичні та соціально-політичні процеси в країнах регіону наприкінці XX - на початку XXI ст. Соціальні, етнічні, конфесійні проблеми країн

регіону. Геополітичне розташування та зовнішньополітичні орієнтири країн регіону. Зв'язки країн регіону з Україною.

Тема 6. Історія, економіка, політичний устрій країн Північної Америки

Цивілізаційна характеристика регіону. Історичне минуле країн регіону. Виникнення державності в країнах регіону та її еволюція в XX - на початку XXI ст. Географія, населення, природно-ресурсний потенціал країн регіону. Структура господарства в країнах регіону. Економіка та інтеграційні процеси в регіоні. Зовнішньоекономічні зв'язки країн регіону. Конституційний лад у державах регіону. Політичні режими. Партійно -політичні системи в країнах регіону. Політичне лідерство. Політичні та соціально-політичні процеси в країнах регіону наприкінці XX - на початку XXI ст. Соціальні, етнічні, конфесійні проблеми країн регіону. Геополітичне розташування та зовнішньополітичні орієнтири країн регіону. Зв'язки країн регіону з Україною. Особливості країнознавчих характеристик та сучасного внутрішньополітичного життя США і Канади. «Новий курс» Ф.Д. Рузвельта та його вплив на соціальний та економічний розвиток США в XX ст. Зовнішньополітичні доктрини США в XX ст. Президентство Р.Рейгана, Б.Клінтона та Б.Обами. Питання світового лідерства США в XXI ст. Інтеграційні процеси в Північній Америці. Проблема Квебеку в Канаді. Українська діаспора в США та Канаді.

Тема 7. Історія, економіка, політичний устрій країн Латинської Америки

Цивілізаційна характеристика регіону. Витоки, формування і розвиток Латиноамериканської цивілізації та її місце в цивілізаційній структурі сучасного світу. Історичне минуле країн регіону. Доколумбові цивілізації Америки. Колонії Іберійських країн в Америці. Виникнення державності в країнах регіону та її еволюція в XIX - на початку XXI ст. Військові диктатури та демократизація країн у XX ст. Географія, населення, природно-ресурсний потенціал країн регіону. Структура господарства в країнах регіону. Економіка та інтеграційні процеси в регіоні. НАФТА. МЕРКОСУР. Андська група. Зовнішньоекономічні зв'язки країн регіону. Конституційний лад у державах регіону. Політичні режими. Партійно-політичні системи в країнах регіону. Політичне лідерство. Політичні та соціально-політичні процеси в країнах регіону наприкінці XX - на початку XXI ст. Соціальні, етнічні, конфесійні проблеми країн регіону. Геополітичне розташування та зовнішньополітичні орієнтири країн регіону. Зв'язки країн регіону з Україною. Особливості країнознавчих характеристик та сучасного внутрішньополітичного життя Мексики, Куби, країн Центральної Америки, країн Карибського басейну, країн Андської групи, країн МЕРКОСУР. Історичні витоки сучасної партійно-політичної системи Мексики та її зміст. Становлення та інституціоналізація режиму Ф.Кастро на Кубі. Режим У.Чавеса у Венесуелі. Особливості суспільно-політичного розвитку Бразилії в XX ст.: популізм, бразильське "економічне диво". Особливості суспільно-політичного розвитку. Аргентини в XX ст.: перонізм. Чилі в останній третині XX ст.: уряд С.Альєнде, диктатура А.Піночета. Українці в країнах Південної Америки.

Тема 8. Історія, економіка, політичний устрій країн Азії

Цивілізаційна характеристика регіону. Історичне минуле країн регіону. Виникнення державності в країнах регіону та її еволюція в XX - на початку XXI ст. Географія, населення, природно-ресурсний потенціал країн регіону. Структура господарства в країнах регіону. Економіка та інтеграційні процеси в регіоні. Зовнішньоекономічні зв'язки країн регіону. Конституційний лад у державах регіону. Політичні режими. Партійно-політичні системи в країнах регіону. Політичне лідерство. Політичні та соціально-політичні процеси в країнах регіону наприкінці XX - на початку XXI ст. Соціальні, етнічні, конфесійні проблеми країн регіону. Геополітичне розташування та зовнішньополітичні орієнтири країн регіону. Зв'язки країн регіону з Україною. Особливості країнознавчих характеристик та сучасного внутрішньополітичного життя КНР, Японії, країн Корейського півострова, Південно-Східної Азії, Південної Азії, Середнього і Близького Сходу. Роль КПК в Китаї. Спадщина Ден Сяопіна. Тайванська проблема. Японське та корейське «економічне диво». Соціальні (кастові), релігійні та етнічні проблеми Індії. Іранська революція. Проблема Афганістану та Іраку в XX - на початку XXI ст. Курдська проблема. Туреччина і Євросоюз. Палестинська проблема

Тема 9. Історія, економіка, політичний устрій країн Африки

Цивілізаційна характеристика регіону. Історичне минуле країн регіону. Виникнення державності в країнах регіону та її еволюція в XX - на початку XXI ст. Географія, населення, природно-ресурсний потенціал країн регіону. Структура господарства в країнах регіону. Економіка та інтеграційні процеси в регіоні. Зовнішньоекономічні зв'язки країн регіону. Конституційний лад у державах регіону. Політичні режими. Партійно-політичні системи в країнах регіону. Політичне лідерство. Політичні та соціально-політичні процеси в країнах регіону наприкінці XX - на початку XXI ст. Соціальні, етнічні, конфесійні проблеми країн регіону. Геополітичне розташування та зовнішньополітичні орієнтири країн регіону. Зв'язки країн регіону з Україною. Особливості країнознавчих характеристик та сучасного внутрішньополітичного життя Північної Африки, Тропічної та Південної Африки. Антиколоніальна боротьба народів Африки у XX ст. та її наслідки. Труднощі налагодження самостійного економічного й політичного життя. Режим М.Каддафі в Лівії. Міжетнічні, міжплемінні та міждержавні конфлікти в Африці. Режим апартеїду в ПАР у XX ст.

Тема 10. Історія, економіка, політичний устрій країн Австралії та Океанії

Загальні відомості про країну. Політичний устрій. Відкриття Австралії європейцями. Особливості історичного розвитку. Оцінка природно-ресурсного потенціалу. Характеристика населення. Економічний розвиток країни на сучасному етапі. Зовнішньоекономічна діяльність. Соціальна сфера. Пріоритети зовнішньої політики. Міжнародні економічні зв’язки з країнами світу та з Україною. Загальні відомості про країни Меланезії, Полінезії, Мікронезії. Склад території. Політична карта. Населення. Роль країн Океанії в світі. Природно-ресурсний потенціал.

Характер і структура господарства. Соціальні та економічні проблеми країн Океанії. Країнознавчий огляд Нової Зеландії.

3. Рекомендовані джерела інформації

1. Бовсуновская А. Я. География туризма. Донецк: ДИТБ. 2002. 410 с.
2. Зачиняев П. Н. География международного туризма. М.: Мысль, 1972. 263 с.
3. Истомин В. И. Страны мира: справочник туроператора и туриста. М.: Сов. спорт, 2000. 224 с.
4. Косолапов А. Б. Туристское страноведение. М.: КноРус. 2010. 398 с.
5. Масляк П. О. Країнознавство: Підручник. К.: Знання, 2007. 292 с.
6. Методика страноведческого исследования (Экономическая и социальная географияМ.: Изд-во МГУ. 1993. 152 с.
7. Мироненко Н. С. Страноведение: Теория и методы. М.: Аспект Пресс. 2001. 268 с.
8. Окладникова Е. А. Международный туризм. География туристских ресурсов мира / Е. А. Окладникова М. СПб., 2002. 384 с.
9. Романов А. А. География .Сов. спорт, 2002. 464 с.
10. Романов А. А.Зарубежное туристское страноведение. Учебное пособие. 2-е изд. перераб. и доп. М.: Советский спорт, 2001. 288 с.
11. Самойленко А. А. География туризма. Ростов-на-Дону: Фенікс. 2008. 368 с.
12. Сапожникова Е. Н. Страноведение. Теория и методика туристского изучения стран. М.: Академия. 2008. 240 с.
13. Тонкошкур М. В. Туристське країнознавство: Підручник. Харк. нац. акад. Міськгосп-ва. Х.: ХНАМГ. 2011. 475 с.
14. Ушаков Д. С. Страноведени. М: ИКЦ «МарТ». 2009. 256 с.